

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI TALABA VA O'QUVCHILARNING
MA'NAVIY YUKSALISHIGA KO'MAKLASHISH MARKAZI**

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI YOSHLAR SIYOSATI VA SPORT VAZIRLIGI
YOSHLAR ISHLARI AGENTLIGI TOSHKENT SHAHAR BOSHQARMASI**

**O'ZBEKISTON YOSHLAR ITTIFOQI
TOSHKENT SHAHAR HUDUDIIY KENGASHI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI HUZURIDAGI
O'ZBEKISTONNING ENG YANGI TARIXI MASALALARI BO'YICHA
MUVOFIQLASHTIRUVCHI-METODIK MARKAZ**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI INVESTITSIYALAR, SAVDO VA SANOAT
VAZIRLIGI O'ZBEKISTON TEXNIK JIHATDAN TARTIBGA SOLISH AGENTLIGI
RESPUBLIKA YOSH OLIMLAR KENGASHI**

“SIFATLI TA'LIM – TARAQQIYOT POYDEVORI”

**mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy
konferensiya to'plami**

2023-yil 20-aprel

Xudoyberdiyeva D, Otajonov Sh, Eshchanov B. Kvant - kimyoviy hisoblashlar asosida molekulalarning elektron tuzilishi va spektroskopik parametrlarini aniqlash.....	1180
Xudayberdiyeva S. Lingvistik qobilyatlarning o'rganish bo'yicha yondashuvlar.....	1184
Худояров Л. Рақамли хизматлар корхона рақобатбардошлиги оширишнинг омили сифатида.....	1189
Хо'jamberdiyeva S., Xasanova M.J. Sharq mumtoz adabiyotida no'shiravoni odil timsoli.....	1194
Xursanov F. Sifatli ta'lim – taraqqiyot poydevori.....	1197
Xusanova D., Yusubov J. Ilm-fan taraqqiyotida ta'lim tizimidagi islohotlarning o'rni.....	1201
Hamroyeva M., Norqulov M. Lishayniklarning tibbiyotda qo'llanilishi.....	1205
Xamrayeva M. Alohida ta'lim olishga extiyoji bo'lgan bolalarda o'yin terapiyasini qo'llanilishi	1208
Hamroyeva N., Hotamova I. Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatlari va uning turlari.....	1212
Husenova A. Ona tili va o'qish savodxonligi ta'limi mazmunini yangilash mezonlari.....	1214
Choriyev B. Technologies and basic principles for building information processing systems during bench tests.....	1217
Cho'liyeva N. Zamonaviy nasrda badiiy zamon va makonning metaforiklashuvi.....	1220
Shodmonova F. Ways to eliminate dysarthria through the logopedic effect system.....	1223
Шакиров И. Источниковедение и историография двустороннего сотрудничества узбекистана и стран асеан.....	1227
Наkimova D. “banklarning faoliyat samaradorligini baholash modeli”	1230
Шарипов Д., Шамсиева Ў. Тинчлик – тараққиёт асоси.....	1234
Sharipova M., Islomova M. Maktabgacha ta'lim tizimida etnik-madaniy ta'lim tizimi.....	1238
Шарипова Н., Хусанов М. Язык - как средство пропаганды и манипулирования общественным сознанием.....	1241
Шаропова Н. Произведения х.тухтабаева на русском языке.....	1245
Шукуров У. Повышение качества образования путем совершенствования теоретико-методологических основ промышленного комплекса.....	1249
Шукуров У. Совершенствование теоретико-методологических основ промышленного комплекса регионов.....	1253
Shukurova M., Fayzullayeva K. Masalalarni yechish orqali matematik tasavvurni kengaytirish.....	1257
Ergashova M., Husanbayev D. Geofizik usullar yordamida muxandislik-geologik masalalarni yechish (ko'k gumbaz yodgorligi misolida).....	1259

зотнинг қонидан наслига маънавий онг ўтади⁵⁹⁹ - валийнинг ўғли валий бўлади (оиласи бўлган бўлса), саййидлар шу сабабли мавжуд. Энди, жамиятимизда валийлар йўқ экан, унда яккаю ягона тўғри ва ҳалол йўл, тараққиётга етишишга, улуғ аждодларимиз каби авлод бўлиш ё уларнинг нурли ибратини авлодимиз онгида яратиш учун ҳам – бу (жамиятда) маънавий онгни ривожлантириш, мустақамлаш ва халқ учун зарур чоратadbирларни астойидил адо этишдир ва янги илм-фан “ген”ларини ихтиро қилишдир(чунки фан тинчликка хизмат қилади). Яратувчанлик (бизни) қутқаради... Маънавий онг (бизни) ривожлантиради. Тинчлик саодатимизга етиштиради; фақатгина у (биздан кейинги авлодга) маънавий мерос бўлиб қолсин.

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТИЗИМИДА ЕТНИК-МАДАНИЙ ТА'ЛИМ ТИЗИМИ

Sharipova Maxbuba Baxshilloevna

Buxoro davlat universiteti maktabgacha ta'lim kafedراسi o'qituvchisi

Islomova Mehriniso Mirzoyevna

Buxoro davlat universiteti maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabasi

Bugungi kunda etnik-madaniy ta'lim bir necha nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi:: bir tomondan, murakkab integrativ va fanlararo hodisa bo'lgan zamonaviy pedagogika muammosi, ta'lim va tarbiya jarayonida etnomadaniy yo'nalishning tarkibiy qismi boshqa tomondan tomonlar zamonaviyning ustuvor yo'nalishi sifatida davlat ta'lim standartlari va etnik-madaniy ta'lim kontsepsiyasi orqali amalga oshiriladi. Shu munosabat bilan etnik-madaniy ta'limni amalga oshirishda ikkita qutbli pozitsiya ajratiladi: birinchisi, 1990-yillarda shakllangan va etnopedagogizatsiyani o'z ichiga olgan monoetnik (milliy) madaniy an'analarning chuqurlashishi bilan bog'liq. Ta'lim va tarbiya jarayonlari (A.Yu.Belogurov, G.S. Denisova, M.R. Radovel, T.K. Soloduxin). Ikkinchi, shaxsning ko'p millatli madaniy kompetentsiyasini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, shunga asoslanadi.

Ta'lim xarakteri, bu uning maqsadlari, vazifalari, mazmuni, texnologiyalari shaxsni etnik guruh sub'ekti sifatida rivojlantirishga qay darajada yo'naltirilganligini ko'rsatadi. Bugungi kunda shuni ta'kidlash kerakki, etnik-madaniy ta'limning ahamiyatiga yetarlicha baho bermaslik sub-ma'naviy muammolarga olib keladi. Etnomadaniy ta'lim va tarbiya jarayoni muloqot va o'zaro ta'sir masalalari bilan bog'liq. B.Malinovskiy, A.Redkliff-Braun, Gordi va

⁵⁹⁹ Шу сабабли ҳам Исо алайҳиссаломни жумла христиан дини, католиклар ҳам, православлар ҳам Худонинг ўғли, деб қарайди. Бизда эса, ислом эътиқодида, набийуллох, деб қаралади. Бу тўғри ва шариат билан ворид бўлган ҳукмдир.

Monika Uilsonlar, D.Freyzer, E.Tilor va o'z asarlarida etnik madaniyat va sivilizatsiyalari ko'rib chiqilgan Etnik madaniy ta'lim tarixiga nazar soladigan bo'lsak, tosh davriga borib taqaladi. Mehnat qilish orqali, insonning ongi va shuuri o'zgargani sari, ish qurollari, texnika, maishiy turmush ham o'zgardi. Insonlar yashash taraqqiyoti, tamaddun insonlarni dunyoqarashini o'zgartirib, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar ham tan olina boshladi. Jamiyat yacheykalari o'rtasida turli qatlamlar yuzaga kela boshladi: ziyoli, ishchi, hunarli, hunarsiz, boy, kambag'al kabi qatlamlar yuzaga keldi. Qatlamlar orasidagi tafovutlarda odamlar o'zligini yo'qotmaslik, insoniylik fazilatlarini borasidagi ilmlar ham taraqqiy etib boshladi.

O'rta Osiyoning qadimgi tarixini o'rganishda "Avesto" ning o'rni beqiyosdir. Unda diniy e'tiqod va xalqlarning o'zaro aloqalari bilan bir qatorda ularning hayoti, etnik madaniy hayoti va ta'limi, turmushi, urf-odatlarini, marosimlari aks ettirilgan. Shuningdek bu buyuk asarda tarix, falsafa, dinshunoslik, manbashunoslik, geografiya, etnografiya va umuman, ijtimoiy-siyosiy hayotning barcha jabhalariga oid eng qadimgi ma'lumotlar to'plangan. Olimlarning e'tirof etishlaricha, Avesto Sharq xalqlari qadimgi davrlarini tadqiq etishda hozirgi muhim manba bo'lib, u o'zining bu ahamiyatini bundan buyon ham saqlab qoladi.

Ajdodlar tomonidan yaratilgan tarbiyaviy qadriyatlarni o'rganishda ta'lim tizimi imkoniyatlarga alohida e'tibor qaratish lozim. Sharq mutafakkirlarining asarlarini o'rganish, tahlil qilish, ularning ijodi va ta'lim-tarbiyaga oid qarashlarini pedagogik nuqtai nazardan tadqiq etish muhim amaliy ahamiyatga ega". Ular o'z asarlarida shaxs ma'naviyati, insonda odob-axloqning yuksak namunalari tarkib toptirish, oila, nikoh, farzand tarbiyasi, halol mehnat bilan kun kechirish, atrof-muhitga nisbatan oqilona munosabatda bo'lishga oid qarashlarni bayon qilganlar. Shunday qilib, inson va uni tarbiyalash masalalari Sharq mutafakkirlari va allomalari o'z asarlarida insonning bilim olishi, hunar egallashi, undagi yuksak ma'naviy-ahloqiy sifatlarni ulug'laydilar va shunday fazilatlarga ega bo'lishga barchani chorlaydilar. Etnik ta'lim hamda ma'naviy yuksak, zamonaviy ilm-fanni egallagan, ajdodlarimizning boy ma'naviy merosga sohib chiqqan avlodni hech qanday tashqi kuch, g'oya yoki mafkura aslo o'z ta'siriga tushira olmaydi. Bunday avlodni voyaga etkazgan xalqning istiqboli porloq, kelajagi buyukdir.

Milliy etnik-madaniy ta'lim tizimi. Etnomadaniy ta'lim hal etishda hissa qo'shish uchun mo'ljallangan shaxsni tarbiyalash va tarbiyalashning dolzarb vazifalarini hal etuvchi tizimdir. Uning asosiy vazifalar quyidagilardir:

- 1) tarbiyalanuvchilarning etnik madaniyatini tarbiyalash;
- 2) barcha uchun etnik-madaniy kompetentsiyani tarbiyalash va singdirish ijtimoiy va yosh guruhlari;
- 3) etnik madaniyat yordamida tarbiyalanuvchilarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish ta'lim;
- 4) etnik-madaniy ta'lim resurslarini jalb qilish xalq yordami bilan shaxsning g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarining oldini olish madaniyat va ijodkorlik;
- 5) ko'p madaniyatli shaxsni tarbiyalash, maxsus shaxsni yaratish

shaxsni o'ziga xos madaniyati bilan aniqlash uchun shart-sharoitlar va boshqa madaniyatlarni assimilyatsiya qilish.

6) ko'p tilli shaxsni shakllantirish: ona tili, davlat va rus tillarida samarali muloqot qila oladi.

Etnik-madaniy ta'limning vazifalari ham quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- bolalarni, tarbiyachilarni, ota-onalarni etnik-madaniy qadriyatlar asosida tarbiyalash

- bolalarning ko'nikmalarini muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun sharoit yaratish vizual, musiqiy, badiiy va nutqiy va teatr faoliyati, bolalarning rivojlanishiga yordam beradi.

- maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijodkorlik, aqliy va hissiy-axloqiy birligini ta'minlash; .

Maktabgacha yoshdagi bolalarning etnik madaniy ta'limini rivojlantiruvchi vositalar:

- turli millat farzandlari bilan muloqot qilish;

- folklor;

- badiiy adabiyot o'qish;

- o'yin, xalq o'yinchoqlari;

- san'at va hunarmandchilik;

- musiqiy folklor;

- etnik muzeylar.

Turli mintaqalarda etnik-madaniy ta'limni amalga oshirish bo'yicha tadqiqotlarni tahlil qilganda

Xulosa qilib aytganda, bugungi kun maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yurituvchilar dunyo hamjamiyatida raqobatbardosh, ijodkor, bag'rikeng, mas'uliyatli, ko'plab sohalarda malakali bo'lishni talab qilmoqda, lekin ayni paytda shu bilan birga, milliy o'ziga xoslik, vatanparvarlik tuyg'usi bilan shakllangan o'z etnik o'ziga xosligini aniq anglagan holda, ona tilini bilish, milliy madaniyat va an'analarni anglagan holda tarbiyalash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Akramov Sh. va boshqalar. O'zbekistonning madaniy obidalari. – Toshkent.: O'zbekiston, 1993 y.

2. Madaniyat va ma'naviyat muammolari.-Toshkent.: Meros, 2004 y.

3. Xayrullaev M. O'zbekistonda ijtimoiy falsafiy fikrlar tarixidan.-Toshkent.: O'zbekiston, 1995 y.

4. Mavrulov A. Madaniyat va tafakkur o'zgarishlari. Toshkent.: 2004 y.

5. Abdullaev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Toshkent.: –Farg'ona||, 2008 y.

6. Abdullaev M., Umarov E., Ochildiev A., Madaniyatshunoslik asoslari. - Toshkent.: Turon-iqbol, 2006 y. 14

8. Ochildiev A. Madaniyat falsafasi. -Toshkent.: Muxarrir, 2010y.

9. Bekmurodov M, Yusupova N. Madaniyat sotsiologiyasi. Toshkent.: Yangi asr avlodi. -2010 y.

10. Abduraxmonov M., Raxmonov N. Madaniyatshunoslik. Universitet, Toshkent.: - 2011y.

ЯЗЫК - КАК СРЕДСТВО ПРОПАГАНДЫ И МАНИПУЛИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННЫМ СОЗНАНИЕМ

Шарипова Наталья Ивановна

*преподаватель кафедры русского языка и методики его преподавания
Джизакского государственного педагогического университета.*

Хусанов Мизроб Тоирович

*студент факультета русского языка и литературы
Джизакского государственного педагогического университета.*

По мнению специалистов в области социологии и коммуникации, основой постиндустриального общества является пропаганда. В этой публикации я хотела бы показать, как этот инструмент может влиять на общество и менять сознание отдельных людей и широкой общественности.

В процессе подготовки к написанию статьи мне удалось проанализировать множество мнений экспертов и ученых об идеологическом, политическом и социальном воздействии адвокатов на потребителя. Основное внимание будет уделено коммерческой пропаганде. Ведь люди почему-то покупают в первую очередь брендовые товары, при этом внимательно изучают этикетку и склонны рекламировать знаменитостей. Также интересно показать, как нацистам удалось за несколько лет кардинально изменить сознание немцев. Ведь они сделали униженную и раздавленную Германию самым опасным и агрессивным государством XX века. Не останутся в стороне и современные страны. Станет понятно, как некогда богатая и процветающая Ливия, где люди жили лучше, чем в большинстве стран мира, была разрушена самими ливийцами под влиянием внешней пропаганды. Или взять уникальный случай с президентом Румынии Н. Чаушеску, когда в 1989 году митинг в его поддержку в считанные минуты стал антиправительственным. Таким образом, мы приветствуем вас в мире пропаганды, который управляется строгими законами и технологиями, суть которых сводится к главной идее - управлению сознанием и действиями людей [1, с. 23].

Для начала нужно понять, что такое пропаганда в самом широком смысле этого слова. Слово «пропаганда» с латыни буквально переводится как «то, что нужно распространять». Действительно, перевод этого слова достаточно точно отражает одну сторону явления пропаганды. Но что